

Pravda a její „místo“

Kdybychom přijali otázku po „místě“ pravdy (kterou bychom chápali jako otázku po tom, kde jde o pravdu), pak bychom museli říci: zde a nyní, *hic et nunc*. Ovšem vždycky, když o něco jde, jde o to zde a nyní. Takže tímto způsobem bychom se nedostali ani o krok dál. Nicméně v jedné věci bychom přece jen byli trochu dál než kdysi Aristotelés, který za místo pravdy považoval soud resp. výrok, výpověď. Ovšem řecky je tam slovo LOGOS: místo pravdy je v LOGU. To můžeme přeložit také za pomoci jiného významu řeckého slova LOGOS, eventuálně můžeme slovo LOGOS interpretovat docela po svém, od řeckého odlišným způsobem. Pravda by se mohla uskutečňovat, „vtělovat“ ve skutečnost prostřednictvím LOGU. LOGOS sám je přece tím, co sjednocuje, uspořádává a tím integruje. To nemusí být jen LOGOS našeho promlouvání nebo našeho myšlení, ale může to být také LOGOS uspořádání života určité bytosti, LOGOS nějaké události (mající smysl), ba LOGOS světa vůbec, veškerenstva. A právě skrze tento LOGOS a jeho pořadající, sjednocující moc se pravda vtěluje ve skutečnost. Takže: místo pravdy je všude, kde je LOGOS resp. kde aktivně působí LOGOS. Všude tam končí bezvládní chaosu a nahodilosti a začíná se formovat, organizovat cosi „smysluplného“, tj. cosi majícího smysl. A tento smysl může být pravý nebo nepravý, správný či nesprávný, pravdivý nebo také lživý. Pravda se proto netýká, nevztahuje primárně k pouhým danostem (jak předpokládá tradiční chápání pravdy jako shody s danou skutečností), nýbrž k tomu, jak jsou tyto danosti naorientovány ve světě smyslu, ve světě LOGU – správně či nesprávně? Podle pravdy anebo proti pravdě? „Místo“ pravdy je tedy všude, kde se objeví nějaký smysl, kde něco „dává“ nějaký smysl. A smysl může být jen tam, kde se něco děje. Pravda je tedy všude tam, kde se děje něco, co má smysl. Záleží na tom, jak rozumíme tomu, co to je „skutečnost“: pokud ji chápeme jako něco, co samo o sobě a v sobě žádný smysl nemá, pak ovšem pravda uprostřed takových skutečností je „nic“, je, jako by nebyla. Ale naopak tam, kde pro nás skutečné je jen to, co má nějaký smysl, nějaký význam (třeba nežádoucí, třeba hrozný), tam je to pravda, která ukazuje (vyjevuje) skutečnost právě v jejím smyslu, v jejím významu (třeba hrozném). Takže můžeme uzavřít, že „místem“ pravdy je dění, dějství – a tedy čas (Kierkegaard by řekl: okamžik). Čím je dění kvalitnější, čím má vyšší úroveň, tím se také vystavuje ostřejšímu světlu pravdy a tím se také sama pravda vyjevuje zřetelněji a „vypracovaněji“ (neboť také LOGOS tam je vypracovanější). Nejvlastnějším místem pravdy jsou tedy dějiny. Ovšem dějiny čeho? (Po mém soudu: dějiny pravdy – nikoliv tedy dějiny nějakých světských skutečností, záležitostí, podniků.)

(Písek, 980820-2.)